

PŘEHLED VÝZKUMŮ

57-2

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 57
Volume 57

Číslo 2
Issue 2

Předseda redakční rady Head of editorial board	Pavel Kouřil
Redakční rada Editorial board	Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski, Alexander Ruttkey, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik
Odpovědný redaktor Editor in chief	Petr Škrdla
Výkonná redakce Assistant Editors	Hedvika Břínková, Jiří Juchelka, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová, Zuzana Loskotová, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela
Technická redakce, sazba Executive Editors, Typography	Barbora Tesařová
Software Software	Adobe InDesign CC
Fotografie na obálce Cover Photography	Medailon z hrobu 914/803 z kostela sv. Kříže v Javorníku (obr. 22, str. 191). Medallion from grave Nr. 914/803 in the St. Cross Church in Javorník (Fig. 22, Pg. Nr. 191).
Adresa redakce Address	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. Čechyňská 363/19 602 00 Brno IČ: 68081758 E-mail: pv@arub.cz Internet: http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html
Tisk Print	Azu design, s. r. o. Bayerova 805/40 602 00 Brno

ISSN 1211-7250
MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2016
Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
Copyright ©2016 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., and the authors.

Procházka, R. 1984: Záchranný výzkum v Uherském Brodě, okr. Uherské Hradiště. *Přehled výzkumů* 27, 70.

Tomeček, R. 2002: *Uherský Brod, putování historií královského města*. Uherský Brod: Q studio.

Resumé

Uherský Brod (Uherské Hradiště District), Hradní Square. Middle age, Modern times. Stratigraphy. Rescue excavation.

UHERSKÝ BROD (OKR. UHERSKÉ HRADIŠTĚ)

Ulice Komenského, U Sboru. Vrcholný středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

Před výstavbou nového polyfunkčního domu firmy ACM INVESTING, spol. s r. o., v Uherském Brodě na křižovatce ulic Komenského a U Sboru, došlo k realizaci záchranného archeologického výzkumu, díky kterému se podařilo zdokumentovat vývoj městské parcely od pravěku až do současnosti. Při bagrování sedimentů v prostoru budoucích podzemních prostor se podařilo zachytit relikty původní středověké až raně novověké parcelace Uherského Brodu, která porušovala starší sídliště z doby bronzové, konkrétně z kultury popelnicových polí (viz oddíl Doba bronzová v prvním čísle tohoto ročníku). Obě tyto komponenty bylo později v průběhu novověku (17. – 19. století) poškozeny četnými zásahy v podobě zděných i nezděných sklepů či blíže funkčně nespecifikovatelných jam naplněných odpadovým materiálem. Opomenout nelze ani zachycené relikty zdiva související se zástavbou parcely (dvěma cihlovými domy) z přelomu 19. a 20. století.

Zkoumaná parcela se nachází v intravilánu staré městské zástavby v blízkosti jihozápadní části středověkého opevnění města (obr. 67). Naproti popisované parcele stojí gymnázium J. A. Komenského, pod nímž se měla podle písemných zpráv nacházet bratrská škola se hřbitovem a kaplí. Rámcové GPS souřadnice lokality lze vztáhnout k těmto koordinátám: 49.0233583 N, 17.6444844 E. Z geografického hlediska se místo výzkumu nachází na mírném jižním až jihozápadním svahu, který se uklání směrem k řece Olšavě, protékající cca 650 m od zájmové polohy. Překvapivé zjištění bylo učiněno v případě charakteru podloží naleziště, které je na rozdíl od některých jiných míst v centru města tvořeno intaktní vátou spraší kvartérního stáří. Nadmořská výška terénu zde osciluje mezi 226 – 228 m n. m.

Z hlediska postupu prací byly postupně odbagrovány vrstvy recentního a novověkého stáří. Jižní polovina parcely se ukázala jako z větší části porušená novověkými zásahy z 19. a 20. století a proto zde výzkum probíhal především formou sond. Na severní polovině parcely však zůstalo v hloubce 1,5 m zachováno původní sprašové podloží. V něm se po začátek vyrýsovala složitá superpozice navzájem se překrývajících objektů z mladší fáze pravěku, vrcholného středověku a novověku. V první fázi výzkumu byla celá situace fotograficky zdokumentována a geodeticky zaměřena pomocí totální stanice. Následně bylo přistoupeno k postupné exkavaci jednotlivých archeologických situací v chronologickém sledu. Celkem se podařilo objevit 39 zahloubených objektů a více jak tři desítky kúlových jam. Z každého objektu byly odebírány vzorky uloženin za účelem získání paleobotanického materiálu.

Nejpočetnější část objektů náleží vrcholnému středověku až ranému novověku (2. polovina 13. – 16. století). Archeologické situace z tohoto období navozují dojem určitého urbanistického uspořádání, ale i horizontálně stratigrafického vývoje, jak dokládají četné superpozice objektů. Na základě skladby objektů a jejich orientace se domníváme, že se podařilo zachytit část původní středověké parcelace Uherského Brodu. Na první pohled je ovšem zřejmé, že zcela neodpovídá svojí orientací dnešní či vrcholně novověké parcelaci.

Pokud se zaměříme na funkční interpretaci doložených struktur, jedná se o pozůstatky zahloubených suterénů domů původně dřevohliněné konstrukce (v některých případech včetně dochovaných schodů a konstrukčních prvků) a několika dalších sídlištních jam. Zajímavý je rovněž objev baterie zásobnicových jam, utvářející souvislou řadu podél okraje parcely. Ve dvou ze zásobnic se podařilo objevit také celé skelety hospodářských zvířat pravděpodobně psa a kozy či ovce. Opomenout nelze rovněž nálezy kúlových či sloupových jam, které představují pozůstatek po dřevěných konstrukcích zahloubených suterénů. V severozápadní části plochy se podařilo doložit i jejich kumulaci v souvislé řadě, kterou interpretujeme na základě malého průměru jamek jako zbytek novověkého dřevěného plotu.

Z archeologických nálezů lze zmínit např. mince blíže datující některé objekty, bohaté soubory keramických fragmentů i celých nádob, zvířecí kosti, kamenné brousky, přesleny, zlomky skla, kachlů a množství železných předmětů (hřeby, nože, podkovy, motyka, třmen ad.). Z méně obvyklých nálezů lze vyzdvihnout např. zlomky mořských lastur či několik drobných předmětů z barevných kovů (korálky, špendlíky, knoflíky apod.). Unikátní je pak nález keramického torza mužské postavy s realisticky vyobrazenou tvář, účesem i oděvem a sedícím na osedlaném koni. Vzhledem k tomu, že byla soška získána z objektu, který obsahoval také drobné miniatury keramických nádob

a skleněné i hliněné kuličky, můžeme ji interpretovat jako dětskou hračku.

Poslední skupinu archeologických situací lze přiřknout vývoji parcely v 17. – 19. století, kdy pod zástavbou a v prostoru jí příslušných dvorů vzniklo několik dalších objektů, které porušily starší pravěké a středověké situace. Některé z těchto objektů obsahovaly pozůstatky zděných kamenných či cihlových konstrukcí, které můžeme interpretovat jako odpadní jámy a sklípky. Příkladem nejzachovalejšího objektu z tohoto období je kompletně zachovaný kvadratický sklípek vyložený plochými kamennými deskami a cihlami, jehož vznik lze na základě nálezů mince datovat na přelom 17. a 18. století. Nálezy z této epochy reprezentuje zejména četný soubor různobarevně glazované keramiky a zvířecích kostí.

V celkovém měřítku se podařilo při záchranném archeologickém výzkumu v Uherském Brodě zdokumentovat unikátní archeologické situace, které doplňují naše poznání o vývoji sídelní struktury v rámci intravilánu královského města Uherského Brodu.

Jaroslav Bartík, Tomáš Chrástek, Jiří Novotný

Resumé

Uherský Brod (Uherské Hradiště District), Komenského Street, U Sboru Street. Middle age, Modern times. Town. Rescue excavation.

Obr. 67. Uherský Brod – ulice Komenského, U Sboru. Lokalizace zkoumané parcely.

Fig. 67. Uherský Brod – Komenského Street, U Sboru Street. Localization of researched plot.

UNIČOV (OKR. OLMOUC)

Haškova, Příční, Litovelská, parc. č. 2244/7, 61/1, 2473/1, 2244/8, 2244/9, 2251/29. Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

Záchranný archeologický výzkum vyvolaný rekonstrukcí komunikací a inženýrských sítí v jižní části historického jádra Uničova (ul. Haškova, Příční a Litovelská) provádělo od června do října 2014 v souběhu s výkopovými pracemi olomoucké pracoviště Národního památkového ústavu. V ulici Haškově byly vyhloubeny tři předstihové archeologické sondy v místech projektované výsadby stromů. Sondy obnažily částečně zasypané sklepy v někdejší zahradě minoritského kláštera a kulturní souvrství tvořící se od doby lokace města. Historický terén ulice Příční byl v minulosti značně porušen, dokumentována zde byla novověká stoka. V Litovelské ulici přinesl výzkum nové poznatky k vývoji konstrukce komunikací již od vrcholného středověku – zjištěny byly obrubníky ve formě podélně položených klád, fixovaných kameny, prkna, vysypávky drobnými kameny a struskou (obr. 68, 69). Před č. p. 185 a 177 výzkum

Obr. 68. Uničov, Litovelská ulice, před č. p. 192. Příčný profil dokumentující nárůst uličních vrstev a konstrukci komunikace (profil P4; foto J. Grégr).

Abb. 68. Uničov, Litovelská Straße, vor Hs.-Nr. 192. Der Querprofil mit der Erhöhung der Straßenschichten und der Kommunikationkonstruktion (Foto J. Grégr).